

**PROPOSTA
SOBRE
D'ECONOMIA
SOCIAL A
CATALUNYA**

Contingut

1 SITUACIÓ ACTUAL	2
1.1 QUÈ ÉS L'ECONOMIA SOCIAL?	2
1.2 ANTECEDENTS	4
2 DIAGNÒSTIC.....	9
3 PROPOSTES.....	14

1 Situació actual

1.1 Què és l'Economia Social?

Per a donar una definició formal el més ajustada possible sobre què és l'Economia Social recorrerem en primera instància a la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social, on es denomina economia social, a l'article 2 "al conjunt de les activitats econòmiques i empresarials, que a l'àmbit privat duen a terme aquelles entitats que, de conformitat amb els principis recollits en l'article 4, persegueixen bé l'interès col·lectiu dels seus integrants, bé l'interès general econòmic o social, o tots dos". Aquests principis recollits a l'article 4 són:

- En primer lloc, s'estableix el principi d'avantposar les persones i la fi social sobre el capital. Això es duria a terme gràcies a una gestió autònoma, transparent, democràtica i participativa.
- El segon principi va associat a aplicar els resultats obtinguts fruit del treball i serveis o activitats portats a terme pels membres d'aquestes entitats socials a les pròpies entitats.
- En el tercer punt s'incideix en la importància de la "promoció de la solidaritat interna i amb la societat que afavoreixi el compromís amb el desenvolupament local, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, la cohesió social, la inserció de persones en risc d'exclusió social, la generació d'ocupació estable i de qualitat, la conciliació de la vida personal, familiar i laboral i la sostenibilitat".
- Finalment, s'estableix la independència respecte als poders públics.

Per tant, segons la definició de la norma, podem concloure que l'objectiu principal de l'economia social és millorar la qualitat de vida de la societat en el seu conjunt.

Així mateix, la Llei defineix les entitats que formen part d'aquest conjunt empresarial i divers que és l'Economia Social:

Les cooperatives: és una forma d'organització empresarial basada en una estructura i funcionament democràtics. La seva activitat es desenvolupa atenent els principis cooperatius, acceptats i regulats en els àmbits autonòmic, estatal i internacional: l'adhesió voluntària i oberta dels socis, la gestió democràtica, la participació econòmica dels socis, l'educació, formació i informació i l'interès per la comunitat.

Les societats laborals: les societats laborals han mostrat un alt potencial de generació d'empreses. En aquest tipus d'empreses, el capital social pertany majoritàriament als treballadors. El fet que els treballadors siguin socis, afavoreix l'automotivació a l'hora d'afrontar els projectes. El mínim requerit és de tres i, els tràmits de constitució són similars als de qualsevol altra societat mercantil.

Les mutualitats: són societats de persones, sense ànim de lucre, d'estructura i gestió democràtica, que exerceixen una activitat asseguradora de caràcter voluntari, complementària del sistema de previsió de la Seguretat Social.

Els Centres Especials de Treball d'Iniciativa Social: són aquelles empreses que el seu objectiu principal és el de realitzar una activitat productiva de béns o de serveis, participant regularment en les operacions del mercat. En les quals la seva plantilla està conformada, majoritàriament (>70%), per persones amb diferents discapacitats i tenen com a finalitat l'assegurar una ocupació remunerada per als seus treballadors, les persones amb discapacitat; alhora que són un mitjà d'inclusió del major nombre d'aquestes persones en el règim d'ocupació ordinària. A aquesta definició s'incorpora, com a conseqüència de la reforma de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques la definició dels Centres Especials de Treball d'Iniciativa Social (CETIS) , que són aquells que estan promoguts i participats en més d'un 50%, directament o indirectament, per una o diverses entitats, ja siguin públiques o privades, que no tinguin ànim de lucre.

Les empreses d'inserció: es defineixen com a “estructures d'aprenentatge, en forma mercantil, la finalitat de la qual és la de possibilitar l'accés a l'ús de col·lectius desfavorits, mitjançant el desenvolupament d'una activitat productiva, per a això, es dissenya un procés d'inserció, establint-se durant el mateix una relació laboral convencional”. En la seva plantilla han de tenir un percentatge de treballadors en inserció, que depenent de cada Comunitat Autònoma, oscil·larà entre el 30% i el 60%. El 80% dels resultats es reinverteix en l'empresa. És important la figura definida com a "Promotor" , amb una majoria del capital social en l'E.I. i que ha de tenir definit en els seus estatuts com a objecte social, la inserció de col·lectius en risc social.

Les Confraries de Pescadors: són corporacions de dret públic sectorials, sense ànim de lucre, representativa d'interessos econòmics d'armadors de vaixells de pesca i de treballadors del sector extractiu, que actuen com a òrgans de consulta i col·laboració de les administracions competents en matèria de pesca marítima i d'ordenació del sector pesquer, la gestió del qual es desenvolupa amb la finalitat de satisfer les necessitats i interessos dels seus socis, amb el compromís de contribuir al desenvolupament local, la cohesió social i la sostenibilitat.

Les associacions vinculades al moviment de la discapacitat i de la inserció de persones en exclusió social: és el que s'anomena Tercer Sector. Les principals característiques d'aquestes entitats es centra en prestar serveis allà on el sector públic i mercantil-lucratiu falla en la seva provisió, que a més, acostuma a coincidir amb aquells sectors en els quals es satisfan drets fonamentals, sobretot en el seu accés a col·lectius especialment vulnerables. Aquestes associacions tenen com a característica l'aportació del voluntariat com a suport a les seves activitats. Són també senyals d'identitat la capacitat

d'innovació per a satisfer els problemes que sorgeixen en la societat, i la defensa de canvis socials, legals, administratius, o d'un altre tipus, sempre en defensa dels drets i les llibertats de les persones amb discapacitat, amb base en el respecte a la diversitat, la pluralitat i la tolerància.

Les fundacions: són organitzacions constituïdes sense fi de lucre que, per voluntat dels seus creadors, tenen afectat el seu patrimoni de manera duradora a la realització d'una fi d'interès general. Les fundacions d'Economia Social han de complir taxativament els principis de l'Economia Social citats, i que recull la Llei 5/2011.

Més enllà d'aquesta aproximació de caràcter formal, l'economia social ha de tenir una interpretació molt més àmplia lligada a la capacitat de transformar la realitat de les relacions econòmiques. L'economia social representa un paradigma que, sense renunciar al mercat, situa les necessitats personals, socials i ambientals en l'eix, i ubica el capital i al mercat com a instruments més que com a finalitats.

En aquest sentit, l'Economia Social està formada per milers d'iniciatives que impulsen una nova mirada de l'economia que prioritza les persones i la vida, i per tant, les seves necessitats i les de l'entorn comunitari, sent una de les seves característiques principals la no-deslocalització del territori.

Inspirades des de les seves antigues bases ideològiques, pretenen promoure la transformació del sistema econòmic en un altre de sostenible, plural, democràtic, solidari, equitatiu i feminista, des de la doble dimensió que la conforma: l'activitat socioempresarial i les economies comunitàries.

1.2 Antecedents

L'Economia Social ha estat sempre estretament lligada al pensament socialista. Des dels orígens del desenvolupament d'aquesta ideologia, el debat sobre la propietat dels mitjans de producció, sobre la llei del valor i sobre el concepte de la plus-vàlua han format part tant de les aproximacions des del socialisme científic a l'anàlisi de la realitat social i econòmica, com dels debats que n'han configurat les diferents corrents ideològiques, des dels socialistes utòpics, Saint-Simon, Owen, Fourier, Cabet, Flora Tristan, que van plantejar propostes que estan a la base del que actualment és l'Economia Social, fins al debat entre el pensament de Proudhon i Marx a mitjans del segle XIX que resultà determinant en la configuració de les principals corrents de pensament socialista.

El desenvolupament al llarg del segle XIX del capitalisme industrial i la depauperació de la nova classe treballadora, que es va produir en paral·lel a aquesta transformació econòmica, va propiciar la reflexió, l'anàlisi econòmic i

l'aparició també de les primeres formes d'Economia Social. En un primer moment, al llarg del mateix segle XIX, les primeres concrecions de l'Economia Social es van conformar a partir del cooperativisme i del mutualisme que es fonamentaven en les propostes ideològiques provinents del socialisme i del pensament llibertari.

Amb el canvi de segle, es produí un canvi en el context que havia emmarcat l'aparició de les primeres formes d'Economia Social, per una banda, les transformacions econòmiques i socials que van portar, també, a una transformació i a un cert afebliment del sindicalisme i per l'altra, el desenvolupament de l'Estat del Benestar a la segona meitat del segle, van en certa mesura mitigar les condicions que havien estat a la base de l'aparició de les primeres formes d'Economia Social.

A finals dels anys setanta és quan va prenen forma la configuració de l'Economia Social tal com l'entenem actualment. La moderna identificació conceptual de l'Economia Social ha conegut notables progressos en els últims 30 anys. Aquest enfocament va començar a consolidar-se fa un quart de segle, quan es va constituir a França el Comitè Nacional d'Enllaç de les Activitats Mutualistes, cooperatives i Associatives (CNLAMCA) i va aprovar el 1982 la Carta de l'Economia Social, amb uns trets definitoris àmpliament divulgats per la literatura econòmica i que articulen un àmbit de l'Economia Social entorn de les famílies d'organitzacions com són les cooperatives, mutualitats, associacions i fundacions.

A Espanya, els inicis de l'Economia Social els trobem al segle XIX. El 1839, un reial decret va permetre la creació de les societats de socors mutus, d'aquesta manera, les organitzacions obreres van sortir de la clandestinitat i la informalitat i van néixer les primeres formes de l'Economia Social com les societats de socors mutus, els ateneus obrers i les cooperatives.

La Llei d'associacions de 1887 va reconèixer la llibertat d'associació i va facilitar un desenvolupament de diverses formes d'associacionisme obrer, com les mutualitats, les cooperatives, les associacions, les caixes d'estalvi i crèdit o les organitzacions sindicals i, tot i que aquesta llei no les explicitava, va permetre que les cooperatives agràries s'hi acollissin.

Així doncs, a finals del segle XIX és quan comencen a aparèixer amb força diverses cooperatives. La primera va ser la cooperativa de consum creada l'any 1865, l'Econòmica Palafrugellenca. Tot i la presència d'un teixit empresarial molt important i alguna primera regulació, com la llei de bases cooperatives, sindicats agrícoles i mutualitats de Catalunya de l'any 1934, el reconeixement institucional de l'Economia Social a Espanya es va produir el 1990, amb la creació de l'Institut Nacional de Foment de l'Economia Social (INFES), substituït després per la Direcció General del Foment de l'Economia Social (actualment Direcció General

del Treball Autònom, de l'Economia Social i de la Responsabilitat Social de les Empreses) que assumeix les seves funcions el 1997.

Com a conseqüència de l'impuls transformador i recuperador per part dels treballadors de les empreses en crisi dels anys 70, s'aprovà la Llei 4/1997, de 24 de març, de societats laborals, modificada per la Llei 44/2015, de 14 d'octubre, de Societats Laborals i Participades. Una figura jurídica nova que reforça el creixement de l'Economia Social.

L'any 1999, mitjançant la Llei 27/1999 de cooperatives es creà el Consell per al Foment de l'Economia Social com a òrgan assessor i consultiu per a les activitats relacionades amb l'Economia Social i amb el desenvolupament del Consell pel Reial Decret 219/2001 aquest òrgan es configura com la institució que dota de visibilitat al conjunt d'entitats de l'Economia Social que es consolida amb la Llei 05/2011 d'Economia Social.

A l'àmbit de la Unió Europea, tant el Parlament Europeu com la Comissió Europea incrementat el seu interès per l'Economia Social en l'última dècada i l'han situat com un dels pilars del model social europeu, manifestant que ha de "jugar un rol essencial en l'economia europea per conjugar rendibilitat i solidaritat, crear llocs de treball de qualitat, reforçar la cohesió social, econòmica i territorial, generar capital social i promoure una ciutadania activa", tal com s'indica a la Resolució 2008/2250(INI) del Parlament Europeu de 19 de febrer de 2009 sobre Economia social. Pel que fa a la definició que les institucions europees donen sobre l'Economia Social, la trobem recollida a la Resolució 2014/2236(INI) del 10 de Setembre de 2015 sobre Emprenedoria Social i Innovació social per combatre l'atur en la qual estableix que "les empreses de l'Economia Social i Solidària, que no necessàriament han de ser organitzacions sense ànim de lucre, són empreses que tenen com a finalitat la realització del seu objectiu social, com crear ocupació per a col·lectius vulnerables, prestar serveis als seus membres o, més en general, causar un impacte social i mediambiental positiu, que reinverteixen els seus beneficis principalment per assolir aquests propòsits tot considerant que les empreses socials i solidàries es caracteritzen pel seu compromís amb la defensa dels valors següents".

A nivell europeu, cal destacar que el 9 de desembre de 2021, la Comissió Europea va adoptar un nou **Pla d'acció sobre l'economia social**. Amb aquest pla, la Comissió va presentar les mesures concretes per a ajudar a mobilitzar tot el potencial de l'economia social, basant-se en els resultats de la Iniciativa per a les Empreses Socials de 2011 i la Iniciativa per a la Innovació i les *Scale-up's* de 2016 que insisteixen que tot i els progressos realitzats en el marc de les iniciatives anteriors, les necessitats persisteixen en diversos àmbits i per això és necessària la millora de les condicions marc adequades per a l'Economia Social a tota Europa, inclosa la millora de la visibilitat i el reconeixement, l'accés al finançament i als mercats.

Finalment, a Espanya s'aprovà la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social que regula i ordena el conjunt de societats i entitats que la componen i posteriorment, el Consell de Ministres va aprovar el passat 31 de maig de 2022, a proposta del Ministeri de Treball i Economia Social, el Projecte Estratègic per a la Recuperació i Transformació Econòmica (PERTE) de l'Economia Social i de les Cures en el qual s'invertiran un total de 808 milions d'euros entre enguany i 2026.

Aquesta iniciativa, que compta amb aportacions dels fons *Next Generation*, participen un total de 13 ministeris amb l'objectiu d'impulsar polítiques palanca que permetin l'expansió de l'Economia Social, a més de la transformació de l'Economia de les Cures, àmbits en els quals es pot generar ocupació de qualitat i estable, així com un desenvolupament equitatiu, inclusiu i sostenible, que combat la despoblació rural i fomenta la igualtat de gènere.

En concret, pel que fa a l'impuls i desenvolupament de l'Economia Social, planteja impulsar aquest model econòmic més democràtic, de reconeguda trajectòria al país, entre altres a través de les cooperatives de tota mena, les societats laborals o les empreses d'inserció, s'han ideat tres línies d'actuació enfocades a:

- Transformar empreses a models de l'Economia Social per a assegurar la viabilitat del negoci, fomentant així la regeneració empresarial i el manteniment de l'ocupació.
- Millorar la competitivitat entre les Pimes de l'Economia Social per a afrontar amb més garantia la transformació digital i mediambiental a través de mesures per a l'impuls de la digitalització i formació especialitzada en habilitats empresarials que millorin la competitivitat de la PIMES de l'Economia Social.
- Impulsar el desenvolupament de mecanismes avançats de intercooperació en PIMES de l'Economia Social per a millorar la seva competitivitat i garantir la seva sostenibilitat.

Algunes dades i dates que descriuen l'evolució a Catalunya i Espanya:

- 1887: Aprovació de la Llei d'associacions, que donà un gran impuls a la regulació de les cooperatives.
- 1895: Creació de l'Aliança Cooperativa Internacional, que adoptà els principis de Rochdale, afegint-hi l'ajut mutu i el propi esforç.
- 1899-1913: Es constitueix la Cambra Regional de Cooperatives Catalano-Balears i s'organitzen els primers congressos cooperatius tant a Catalunya com a l'Estat.
- 1902: Creació de les primeres caixes rurals al País Valencià.

- 1923: Constitució de la Federació de Cooperatives de Catalunya.
- 1931: Aprovació de la primera Llei de cooperatives de l'Estat a Catalunya, que ja contemplava l'obligació de dotar fons de reserva.
- 1932: Amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia, Catalunya obté les competències en matèria cooperativa; es crea el Consell Superior de la Cooperació, s'aprova la Llei de bases de la Cooperació amb ajuts i subvencions; s'impulsa la Caixa de Crèdit Agrícola i Cooperatiu, s'incorpora al currículum educatiu.
- 1939: Supressió de la legislació cooperativa i confiscació de propietats.
- 1942: Aprovació de la Llei de cooperatives a Espanya que les incorporava a l'Obra Sindical de Cooperació.
- 1981: Amb l'arribada de la democràcia les diferents organitzacions representatives del cooperativisme reprenen la seva activitat.
- 1983: S'aprova la Llei de cooperatives de Catalunya, primera de l'Estat i que estarà vigent fins el 2002.
- 1985: L'Estat impulsa polítiques de creació d'ocupació, ja sigui a través del foment de l'autoocupació amb la capitalització de l'atur i amb ajuts i subvencions, o del foment de la petita empresa.
- 1987: S'aprova la Llei de cooperatives de España.
- 1990: Aprovació de la Llei fiscal de cooperatives.
- 2002: S'aprova la Llei 18/2002, de 5 de juliol, de cooperatives de Catalunya.
- 2015: S'aprova una nova Llei de cooperatives, la Llei 12/2015, de 9 de juliol.

2 Diagnòstic

L'Economia Social més enllà de la seva definició formal i des del principi del seu desenvolupament, no només és una forma de gestió amb uns determinats objectius i requisits, sinó també una visió de l'economia que té com a objectiu una transformació profunda del model econòmic, en termes de distribució de la riquesa i per tant de consecució d'unes relacions econòmiques més justes.

Segons l'informe de l'ES a Espanya de CEPES 2017¹ l'Economia Social representa a Europa el 8% del PIB mitjançant 2'8 milions d'empreses i entitats. A nivell d'ocupació, representa a 13,6 milions de persones, aproximadament el 6,3% dels treballadors de la UE.

A nivell d'Espanya, segons d'informe CEPES 2017², el percentatge del PIB que podem adjudicar a l'Economia Social es situa a l'entorn del 10%, mentre que en dades d'ocupació, genera el 12'5% de total de llocs de treball a l'Estat Espanyol, que representen en termes absoluts 2.231.607 llocs de treball directes i indirectes.

Més del 10% de la població activa a Catalunya treballa al sector de l'economia social, que representa el 8% del PIB del país, segons dades del Departament de Treball. El sector agrupa al voltant de 19.000 entitats, que associen i atenen a uns 5 milions de persones. D'aquestes entitats, més de 4.400 són cooperatives, i més de 4.600 societats laborals, les fórmules amb més tradició a Catalunya i que generen més de 40.000 llocs de treball.

Tot i la rellevància de l'Economia Social en el conjunt de l'economia, l'evolució que ha experimentat el sector en els darrers anys no ha mantingut la correlació històrica de representar una resposta davant de situacions de crisi. En aquest sentit, tal com assenyala el professor Eloi Serrano, l'Economia Social ha estat tradicionalment un recurs o instrument altament efectiu davant de situacions de crisi econòmica: "Les crisis, com deia Schumpeter, estimulen el pensament cap a nous paradigmes i generen respostes reactives que, sovint, poden confluir i abraçar altres paradigmes que plantejaven un model diferent en el període anterior a la crisi en qüestió. Això és el que ha acostumat a passar amb l'economia social i el cooperativisme. Normalment han agafat embranzida en etapes posteriors a crisis econòmiques que, com han assenyalat autors com ara Marx, Hobsbawm, Judt, Ferguson, Fontana o tants d'altres, eren l'avantsala de crisis socials, polítiques i (ara) mediambientals. Més recentment, Picketty o Milanovic han reivindicat les formes de propietat col·lectiva com a eina bàsica

¹ CESPES (2017), *La economía social española*. 2017

² *Ibid.* Nota 1

per reduir les desigualtats i l'enorme dispersió en l'evolució de les rendes del capital i el treball en les darreres dècades.

L'economia social representa un paradigma que, sense renunciar al mercat, suposa situar les necessitats personals, socials i ambientals en l'eix, i ubica el capital com a instrument més que com a finalitat. Per això, en períodes de crisi, quan es tendeix a repensar-ho tot, l'economia social representa una resposta integral que permet recuperar valors com l'humanisme, la democràcia econòmica, el benestar i la justícia social i ambiental. I és en aquests períodes de crisi que, segons diversos estudis (Fontenla 2008, Roman 2010 o Gravalos i Palomares 2001), el cooperativisme emergeix, ja sigui com a proposta estructural o, com en el cas de les cooperatives de treball associat, com a efecte refugi per tractar de mantenir els llocs de treball.”³

No obstant aquesta realitat que ha estat present en la majoria de contextos de crisi econòmiques patides al llarg dels anys, es constata que la realitat viscuda en els anys subsegüents a la crisi de 2008, aquesta lògica no ha estat present a casa nostra. Si l'economia social ha estat històricament una resposta i una alternativa present i útil davant de situacions de crisi econòmica i alts índex de desocupació, per què en els anys de la Gran Recessió el desenvolupament de l'economia social, en especial de cooperatives i societats laborals no només no ha seguit l'evolució de l'economia de Catalunya, sinó que ha experimentat una evolució notablement inferior.

En taules següents, que actualitzen fins a 2021 les presentades pel professor Eloi Serrano⁴, podem constatar aquesta evolució que posa de manifest una tendència que evidencia no només un creixement de l'Economia Social per damunt de l'evolució de l'economia en termes de PIB com a resposta a la crisi, sinó una evolució per sota de les taxes decreixement de l'economia.

³ Eloi Serrano, *Apunts sobre el cooperativisme català durant el període d'entre crisis (2007 – 2019)*. 5céntims.cat. Societat Catalana d'Economia.

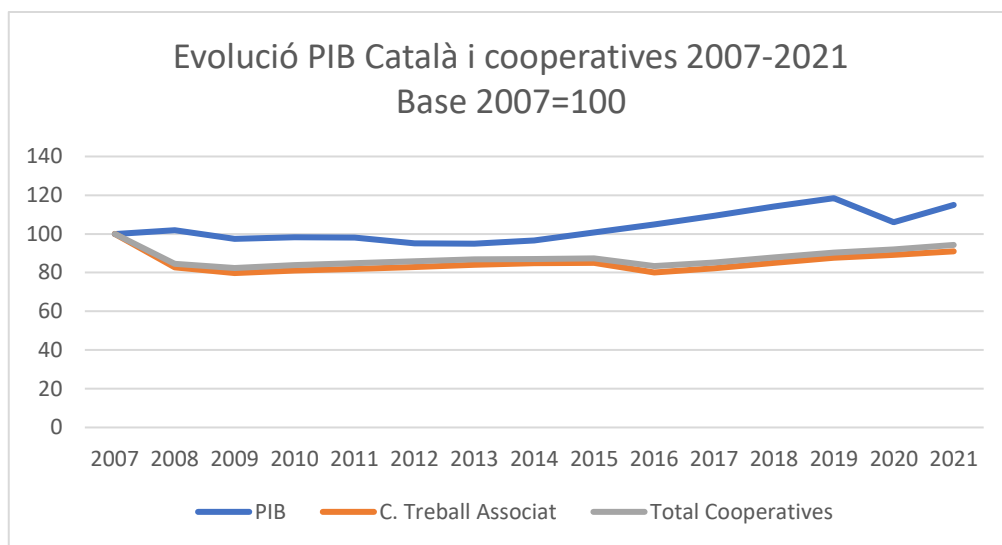
⁴ *Ibid.* Nota 1

Taula 1. Tipus de cooperatives a Catalunya 2007-2021

Tipus de cooperativa	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Segon grau	46	49	54	48	50	55	55	51	52	50	49	51	52	51	60
Crèdit	2	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Assegurances	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Agràries	481	463	467	464	464	465	460	449	447	443	436	433	429	429	431
Confederació/Federacions	0	0	0	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Grups Cooperatius	0	0	0	4	4	5	5	5	5	5	0	0	0	0	0
Consumidors i usuaris	136	125	124	126	128	127	123	124	124	126	126	133	136	138	150
Ensenyament	109	89	88	88	87	86	86	86	86	84	83	83	79	79	78
Habitatges	116	84	85	89	94	92	87	81	80	79	83	82	92	98	105
Integral	35	29	30	32	31	34	37	35	37	36	42	49	61	67	77
Marítimes, Fluvials i lacustre	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4
Sanitàries	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Serveis	174	156	153	167	176	186	200	202	209	210	224	231	240	243	247
Treball associat	3693	3055	2946	2993	3025	3060	3105	3133	3142	2956	3036	3142	3.237	3294	3.361
T O T A L	4.797	4.056	3.952	4.023	4.071	4.122	4.169	4.177	4.193	4.000	4.090	4.215	4.337	4.411	4.521
Tipus de cooperativa	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Segon grau	0,96%	1,21%	1,37%	1,19%	1,23%	1,33%	1,32%	1,22%	1,24%	1,25%	1,20%	1,21%	1,20%	1,16%	1,33%
Crèdit	0,04%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Assegurances	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Agràries	10,03%	11,42%	11,82%	11,53%	11,40%	11,28%	11,03%	10,75%	10,66%	11,08%	10,66%	10,27%	9,89%	9,73%	9,53%
Confederació/Federacions	0,00%	0,00%	0,00%	0,17%	0,17%	0,17%	0,17%	0,17%	0,17%	0,18%	0,17%	0,17%	0,16%	0,16%	0,15%
Grups Cooperatius	0,00%	0,00%	0,00%	0,10%	0,10%	0,12%	0,12%	0,12%	0,12%	0,13%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Consumidors i usuaris	2,84%	3,08%	3,14%	3,13%	3,14%	3,08%	2,95%	2,97%	2,96%	3,15%	3,08%	3,16%	3,14%	3,13%	3,32%
Ensenyament	2,27%	2,19%	2,23%	2,19%	2,14%	2,09%	2,06%	2,06%	2,05%	2,10%	2,03%	1,97%	1,82%	1,79%	1,73%
Habitatges	2,42%	2,07%	2,15%	2,21%	2,31%	2,23%	2,09%	1,94%	1,91%	1,98%	2,03%	1,95%	2,12%	2,22%	2,32%
Integral	0,73%	0,71%	0,76%	0,80%	0,76%	0,82%	0,89%	0,84%	0,88%	0,90%	1,03%	1,16%	1,41%	1,52%	1,70%
Marítimes, Fluvials i lacustre	0,08%	0,10%	0,08%	0,07%	0,07%	0,07%	0,07%	0,07%	0,07%	0,08%	0,07%	0,07%	0,07%	0,09%	0,09%
Sanitàries	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Serveis	3,63%	3,85%	3,87%	4,15%	4,32%	4,51%	4,80%	4,84%	4,98%	5,25%	5,48%	5,48%	5,53%	5,51%	5,46%
Treball associat	76,99%	75,32%	74,54%	74,40%	74,31%	74,24%	74,48%	75,01%	74,93%	73,90%	74,23%	74,54%	74,64%	74,68%	74,34%
T O T A L	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: Idescat

En el gràfic següent podem veure aquesta evolució respecte al PIB prenent l'any 2007 com a base.

Font: Elaboració pròpia

ÍNDEX 100=2007	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PIB	100	101,87	97,44	98,28	98,16	95,06	94,95	96,54	100,71	104,84	109,40	114,22	118,46	106,04	115,04
C. Treball Associat	100	82,72	79,77	81,05	81,91	82,86	84,08	84,84	85,08	80,04	82,21	85,08	87,65	89,20	91,01
Total Cooperatives	100	84,55	82,38	83,86	84,87	85,93	86,91	87,08	87,41	83,39	85,26	87,87	90,41	91,95	94,25

Font: Idescat

La resposta a la pregunta anterior, el per què d'aquesta evolució menor de l'Economia Social a l'evolució del conjunt de l'economia és, en bona mesura, a què cal donar resposta.

El protagonisme durant les darreres dècades del paradigma econòmic neoliberal ha condicionat culturalment la recerca de respostes col·lectives a problemàtiques individuals com la desocupació, probablement aquesta sigui una de les raons del creixement del nombre i pes dels treballadors autònoms els darrers anys i no de les alternatives d'Economia Social.

No obstant aquesta explicació cultural relacionada amb el paradigma econòmic i amb una aproximació més o menys dogmàtica a aquesta interpretació del funcionament de l'economia, no és menys cert que no hauríem de resignar-nos a donar aquest factor com una constant inalterable. Les polítiques públiques haurien de donar l'impuls necessari per al desenvolupament de l'Economia Social, exemptes d'un dogmatisme alternatiu que restringeixi el perímetre del seu potencial creixement i l'aprofitament de la seva capacitat transformadora del mode econòmic envers un sistema basat en els valors de la solidaritat, enlloc dels basats únicament en els incentius del benefici econòmic.

Així mateix, el paper dels sindicats resulta clau per entendre aquella evolució i la situació actual: la desconexió actual entre el món sindical i el cooperatiu explica

en bona part com el missatge cooperatiu té un abast limitat. Un altre factor té a veure amb el foment del tipus d'emprenedoria, orientada ser una eina d'autoocupació individual i no col·lectiva. Respecte dels anys vuitanta, hem passat de considerar que els problemes individuals poden tenir solucions col·lectives a pensar que els problemes individuals s'han de resoldre individualment⁵.

⁵ Serrano, E; Celma, D; Martínez, E i Crespo, P (2018); "Cooperatives i crisi econòmica ¿una relació causal? Evolució de les cooperatives catalanes creades des del 1970 fins el 2016". Document de Treball de la Fundació Roca i Galès. http://www.rocagales.cat/wp-content/uploads/CooperativesiCrisiEconomica_EloiSerrano.pdf

3 Propostes

Aquestes propostes reflecteixen el nostre posicionament sobre l'Economia Social i sobretot son un punt de partida sobre el que treballar per configurar una proposta completa a partir de les aportacions, reflexions i el debat en aquesta Jornada.

1. Definició d'un marc normatiu a Catalunya per a l'Economia Social, coherent amb la visió de la Unió Europea que integri la diversitat de manifestacions de la nostra realitat.
2. Promoure acords entre sindicats, organitzacions representatives de l'Economia Social i les administracions per impulsar, acompanyar i recolzar la conversió en cooperatives o en societats laborals d'aquelles empreses en risc de fallida i tancament. Analitzar quines legislacions ho dificulten especialment la llei concursal.
3. Motivar i promoure que les persones preemprenedores i emprenedores perquè engeguin iniciatives d'ES, incorporant activament aquest model en el conjunt de serveis d'assessorament a la creació d'empreses del conjunt d'administracions públiques de Catalunya, molt especialment en les àrees de promoció econòmica municipals.
4. Contribuir a crear mercats sostinguts per a l'Economia Social.
5. Recuperar actius i recursos ociosos per al desenvolupament de l'Economia Social, com equipaments públics en desús, locals comercials tancats, solars abandonats i promoure que s'hi instal·lin activitats d'Economia Social.
6. Cal desenvolupar instruments que facilitin el finançament per les inversions del sector combinant eines per incrementar els recursos propis i endeutament a llarg termini.
7. L'economia social, com la majoria del teixit empresarial del país, té una mida petita i cal promoure i facilitar les aliances, la cooperació, i integració de les seves organitzacions per ser més sostenibles i tenir major impacte.
8. Promoure les experiències sociocomunitàries d'Economia Social.
9. Promoure la cooperació públicoprivada entre les organitzacions de l'economia social per la provisió de serveis públics. Alhora desenvolupar de forma més activa les clàusules socials i els contractes reservats (en aquest darrer cas per a Centres Especials de Treball i Empreses d'inserció).

10. Propostes des de l'Economia Social per fer front a la situació de despoblament i necessitat de desenvolupament rural.
11. Incorporació decidida de la formació en Economia Social a universitats i en centres de formació reglada.
12. Promoció i formació de l'empresariat social.
13. A Catalunya amb més de 700 kms de costa, impulsar i desenvolupar activitats d'economia social blava.